

 Nordsjælland
 J.nr. NST-239-00095
 Ref. ANT
 Den 20. januar 2021

Den lokale projektgruppe for Naturnationalpark Gribskov 1. møde afholdt som videomøde 5. januar 2021 kl 15-17
REFERAT

Mødet var oprindeligt indkaldt den 8. december og skulle indledes med en skovvandring i naturnationalparken. På grund af Corona-restriktioner, blev mødet rykket til januar og måtte erstattes med et videomøde.

Deltagere:

Danmarks Jægerforbund, Nordsjælland	Finn Poulsen
Danmarks Naturfredningsforening	Søren Mark Jensen
Friluftsrådet i Nordsjælland	Poul Erik Pedersen
Dansk Ornitologisk Forening, Nordsjælland	Jens Lykkebo
Museum Nordsjælland	Liv Appel
Nordsjællands Landboforening	Andreas Höll
Hillerød Kommune	Kirstine Thoresen-Lassen
Gribskov Kommune	Dennis Mejer Grønnegaard
Danmarks Idræts-Forbund	Bo Simonsen
Dansk Vandrelaug	Ruth Pedersen
Nationalpark Kongernes Nordsjælland, sekr.	Marianne Lund Ujvari
Nationalpark Kongernes Nordsjælland, formand	Carl Bruun
Nationalpark Kongernes Nordsjælland, nationalparkrådet	Ole Caspersen
Nationalpark Kongernes Nordsjælland, nationalparkrådet	Andreas Kelager
Repr. fra rytternes paraplyorganisation i Nordsjælland	Sally Schlichting
Lokal repr. fra cykelsporten / MTB	Jørgen Skourup
Lokalråd Mårum-Kagerup	Louise Hyldborg Lundstrøm
Lokalråd Nødebo	Helle Barker
Naturstyrelsen:	Jens Bjerregaard Christensen
	Anna Thormann
	Jens Bach
	Jan-Erik Løvgren
	Tim Falck Weber
	Torben Hoch

Dagsorden

1. Velkomst ved Naturstyrelsen
2. Præsentation og beskrivelse af begrebet naturnationalparker
3. Baggrund, foreløbig tidsplan og status på arbejdet i de øvrige arbejdsgrupper
4. Bordrunde - 3-5 min pr. deltager.
Hver enkelt redegør for, hvilke ønsker I har til Naturnationalpark Gribskov, samt hvilke muligheder og problemer I ser. Forbered jer derfor på et kort indlæg med jeres vigtigste budskaber.
5. Drøftelse om og forslag til anbefalinger og løsninger inden for de fire emner biodiversitet, græsning, dyrevelfærd samt friluftsliv/adgangsforhold. Forbered jer på at kunne bidrage med forslag til anbefalinger og løsninger.
6. Evt.
7. Opsummering og afrunding ved Naturstyrelsen

Læs mere om naturnationalparkerne, og se evt. den virtuelle skovtur fra Naturnationalpark Gribskov på

<https://naturstyrelsen.dk/naturbeskyttelse/naturprojekter/naturnationalparker>

- 1) Skovrider ved Naturstyrelsen Nordsjælland, Jens Bjerregaard Christensen (JBC), bød velkommen til mødet, og orienterede om, at der ville blive lavet et fyldigt referat fra mødet, som lægges på Naturstyrelsens hjemmeside. Til brug for referatudarbejdelsen bliver bordrunden (dagsordens punkt 4) optaget.
Jens Bjerregaard Christensen takkede for det flotte fremmøde, og orienterede om, at flere organisationer har ytret ønske om for at deltage i projektgruppen for Naturnationalpark Gribskov.
- 2) Jens Bjerregaard Christensen og præsenterede kort mødets deltagere. Derpå præsenterede han begrebet *naturnationalpark*, sådan som det fremgår af aftalen mellem Miljøministeren og forligspartierne fra juni 2020.

Naturnationalparkerne i Fussingø og Gribskov er områder, hvor naturen får plads til at være natur og samtidig giver spændende nye naturoplevelser. I naturnationalparkerne får naturen i højere grad lov til at udvikle sig på naturlige præmisser. Der drives ikke landbrug, og skoven henlægges som urørt skov. Der bliver udsat store græssende dyr, som skal være med til at skabe en spændende natur, hvor der er mange levesteder for dyr og planter. De græssende dyr skal være med til at sikre, at områderne ikke udvikler sig til tæt mørk skov, og sikre, at enge, heder og overdrev med de tilknyttede dyr og planter fortsat har egnede levesteder. Områdernes naturlige hydrologi søges genskabt – småsøer, vandhuller og sumpe vil komme tilbage i landskabet.

Hegnene skal holde dyrene inde, men der skal stadig være rig mulighed for at opleve naturen. Naturnationalparkerne vil give mulighed for nye spændende oplevelser i den vilde natur.

- 3) Jens Bjerregaard Christensen præsenterede de overordnede rammer for etableringen af naturnationalparkerne. I dette referat refereres præsentationen kort – for aftaletekster, navne/deltagerlister, tidsplan og organogram henvises til hjemmesiden for naturnationalparkerne:
<https://naturstyrelsen.dk/naturbeskyttelse/naturprojekter/naturnationalparker/>

Der er nedsat to nationale arbejdsgrupper:

- Videnskabelig arbejdsgruppe – bestående af forskere inden for biodiversitet, græsning, dyrevelfærd og antropologi.
- Interessent arbejdsgruppe – med repræsentanter fra en lang række organisationer med interesse for etableringen af naturnationalparkerne.

Der er dertil nedsat lokale projektgrupper for hhv. Naturnationalpark Fussingø og Naturnationalpark Gribskov.

De to nationale arbejdsgrupper har begge mødtes og Jens Bjerregaard Christensen gengav de overordnede problemstillinger, som arbejdsgrupperne havde drøftet. Notat fra den videnskabelige arbejdsgruppe er udsendt til projektgruppen. Materiale ved interessentarbejdsgruppen er endnu ikke færdigt. Projektgruppen for Naturnationalpark Fussingø har ligeledes mødtes. Mødenotater og referater lægges løbende på projekthjemmesiden.

Tidsplanen er forholdsvist stram, idet der sigtes efter en åbning af de to naturnationalparker i 1. kvartal 2022.

4) Bordrunde – her refereres de enkelte interessenters meldinger.

Danmarks Jægerforbund Nordsjælland – Finn Poulsen:

Jægerne glæder sig over etableringen af naturnationalparkerne. Den primære bekymring er knyttet til hegningen, vildtets frie bevægelighed og adgangsforholdene. Jægerne har dog noteret sig at mulighederne for permeable hegn ikke udelukkes. Det pointeres at naturlig bestandstæthed og valg af de rigtige dyr til naturforvaltningsopgaven er helt centralt. Vigtigt at projektet får tid til at udvikle sig, og at der sker nøje opfølgning undervejs, så projektet kan tilpasses løbende.

Finn Poulsen spurgte afsluttende til forlydender om at udvide det udpegede areal med 500 ha. Hertil svarede Jens Bjerregaard Christensen, at de 1.100 ha er politisk besluttede, og at det er den ramme Naturstyrelsen arbejder ud fra.

Friluftsrådet – Poul Erik Pedersen:

Friluftsrådet finder beslutningen om naturnationalparker udfordrende, men anerkender vigtigheden af en rigere og vildere natur. Understreger samtidig vigtigheden af at der skal være plads til et mangfoldigt friluftsliv og at dette bør sidestilles med biodiversiteten i et tillæg til Naturbeskyttelsesloven. Gribskov har stort publikumstryk fra både de organiserede og de uorganiserede naturbrugere. Her er bl.a. valget af græssende dyr vigtigt ift. det daglige praktiske friluftsliv. Eksempelvis har kreaturer typisk mindre indvirkning på friluftslivet end heste. Derfor fravælger vi heste i naturnationalparken Gribskov. Dette gælder også Bison og elge.

Forvaltningsplanen for naturnationalparkerne skal være adaptiv, så der løbende kan tilpasses. Der bør også fokuseres på de fysiske ændringer i form af veteranisering og genetablering af de hydrologiske forhold.

Poul Erik Pedersen opfordrer til at processen giver mere tid til gruppens interne drøftelser.

Danmarks Naturfredningsforening (DN) – Søren Mark Jensen:

DN er på nationalt plan meget positive over for beslutningen om naturnationalparker. Foreningen repræsenterer generelt de mere stille naturbrugere, og foreningen er derfor mindre bekymret for om naturnationalparkerne vil indskrænke adgangsforholdene. DN efterlyser flere faglige udmeldinger fra den videnskabelige arbejdsgruppe om eksempelvis valg af græsningsdyr, naturtyper, arter og Natura2000. Man kunne måske opstille en række scenarier? Baseline og en løbende monitoring er helt centralt.

Dansk Ornitologisk Forening (DOF) – Jens Lykkebo:

Naturnationalparkerne er et længe ventet projekt. Medlemmerne af DOF er aktive naturbrugere på naturens præmisser, men friluftslivet må forvente at skulle opgive nogle privilegier, i de områder, som udpeges med særligt naturfokus. Her må vi løfte i fællesskab, og bruge naturen på naturens præmisser.

Det bør overlades til eksperterne at sammensætte den rigtige kombination af græsningsdyr. Ligesom man ikke færdes i skoven i stormvejr skal vi lære at færdes sikkert sammen med de græssende dyr – det er en vigtig formidlingsopgave. Vi skal også vænne os til at se dyrene som vilde og de derfor kan dø af alderdom.

I naturnationalparken vil der være aktiviteter som eksempelvis store organiserede løb og cykelløb, som ikke længere vil kunne lade sig gøre.

DOF peger desuden på, at når man ser på de Nordsjællandske skovarealer omfattende de 9 nordligste kommuner, så udgør Naturnationalpark Gribskov ca. 6% af disse skoves areal. Således vil der UDEN for den nye naturnationalpark, stadig være 94% "tilbage" hvor div. friluftaktiviteter kan udfolde sig som hidtil.

Museum Nordsjælland – Liv Appel:

Museets bemærkninger er særligt knyttet til naturnationalparkens fortidsminder – herunder parforcejagtlandskabet.

Hegnet rundt om naturnationalparken vil kunne påvirke oplevelsen af jagtvejene nærmest Stjernen, og samtidig vil der være en risiko for tilgroning af jagtveje ved ophør af skovdrift. Dette kan imødegås med en udvidelse af naturnationalparken mod syd og at der laves plejeplaner for parforcejagtvejene. Hvis egentlige hegn kan undgås, vil det være bedst.

Generelt er man fra museet betænkelige ved om den urørte skov vil kunne blive til hinder for at pleje fladedækkende fortidsminder, f.eks. højryggede agre og Borgen ved Buresø. Plejen af punktfortidsminder bør fortsættes som hidtil, men hvis områderne omkring fortidsminderne gror til, svækkes indsynet til fortidsmindet og indtrykket af sammenhængen mellem flere fortidsminder kan gå tabt. For fortidsminderne er der en generel fokus på at græsning kan medføre slidskader på fortidsminder, ligesom rodvælttere i urørt skov kan beskadige fortidsminder. Omvendt kan græsning måske også indvirke positivt og forstærke oplevelsen af fortidsminder.

Bemærker, at den østlige del af naturnationalparken tidligere var udpeget som "Anden biodiversitetsskov" – netop begrundet i hensynet til områdets mange fladedækkende fortidsminder.

Vær særligt opmærksomme på fortidsminderne i forbindelse med etablering af nye hegn, veje/stier, porte/låger.

Jens Bjerregaard Christensen tilføjede, at Naturstyrelsen har lovet at gå i dialog med bl.a. Slots- og Kulturstyrelsen og Parforce sitemanageren ift. detailplanlægningen af hegnet.

Nordsjællands Landboforening – Andreas Höll:

Bakker op om forståelsen af at Naturnationalpark Gribskov skal ses som et storskalaeksperiment. Opfordrer til at der beskrives klare rammer for mål og vidensopbygning, og for en løbende monitoring og evaluering. Den skal omfatte virkninger på både biodiversitet, dyrevelfærd, friluftsliv og menneskelige interesser i det hele taget. Vigtigt at Naturstyrelsen medvirker til at sikre en transparent proces og at der sikres brugerinddragelse i både etablering og forvaltning.

Hillerød Kommune – Kirstine Thoresen-Lassen:

Kommunen glæder sig over etableringen af Naturnationalpark Gribskov, det vil styrke og supplere Nationalpark Kongernes Nordsjælland, og understøtte opfyldelsen af verdensmål 15. Naturnationalparken vil desuden indeholde et rekreativt potentiale for borgerne i Hillerød som et udflugtsmål, hvor det er muligt at opleve og iagttage naturens dynamik og naturlige økosystemer. Formidling og inddragelse af brugergrupper er væsentlig og vigtig. Af konkrete observationspunkter nævnes opretholdelsen af Parforce cykelrute nr. 105, som går gennem naturnationalparken, samt fokus på trafiksikkerhed langs Gillelejevej. Kommunen ser frem til at indgå i arbejdet med myndighedsbehandlingen af naturnationalparken.

Gribskov Kommune – Dennis Mejer Grønnegaard:

Kommunen glæder sig over etableringen af Naturnationalpark Gribskov. Det vil blive en stor attraktion. Er obs. på, at nogle vil opleve at naturnationalparken kan medføre begrænsninger for friluftslivet, men samlet set er der gode muligheder i Gribskov. Det vil være helt centralt, at der sker formidling af både ruter/turmuligheder og naturindhold i området.

Arbejdet med naturnationalparkerne vil skubbe til en drøftelse af natursyn og kan komme til at ændre grundlæggende på naturforvaltningen. Derfor er det af stor vigtighed, at tydeliggøre målsætningerne, og de tiltag som gøres i NNP'en samt at der sker en løbende monitoring og vidensopbygning omkring naturnationalparken. Ser gerne, at NNP'en blev så selvforvaltende som muligt.

Danmarks Idrætsforbund (DIF) – Bo Simonsen:

DIF glæder sig over udsigten til mere biodiversitet, men peger på vigtigheden af at biodiversitet og friluftsliv sidestilles rent lovgivningsmæssigt (Naturbeskyttelsesloven). DIF peger på at hvis alle 15 naturnationalparker placeres i statsskov vil det påvirke friluftslivets muligheder for fladefærdsel betragteligt, og at man derfor også bør se på muligheden for at lave naturnationalparker i privat skov. Store arrangementer som DM i orienteringsløb vil eksempelvis udelukkes fra naturnationalparken. I ft. græsningsdyrene peger DIF på at der bør vælges sky arter – eksempelvis hjorte og elge. Det er bekymrende hvis de store græsningsdyr kommer til at betyde at børn ikke kan færdes i naturen på egen hånd.

Dansk Vandrelaug (DVL) – Ruth Pedersen:

DVL's ture er oftest på mellem 10 og 20 km og mange af deltagerne benytter den offentlige transport. Turene foregår på alle årstider og har anslået 20 deltagere pr. tur. Deltagerne giver udtryk for tre primære grunde til at deltage i vandreturene (ikke prioriteret rækkefølge): motion, naturoplevelser og socialt samvær. Stier kunne måske opretholdes som bindeled mellem de forskellige adgangsveje til indhegningen; ikke nødvendigvis de flotte veje, som nu er mange steder, men spor i

landskabet, så man ledes uden om de mest ufremkommelige steder. Stierne kunne også være måder at regulere færdsel uden om særligt sårbare områder. Stier med mange forskellige brugere kan skabe problemer. Måske er der mulighed for at anlægge bikerspor uden for naturnationalparken og dermed eventuelt begrænse adgangen i parken?

Vi følger debatten om hvilke dyr, der bedst tilgodeser naturens behov for afgræsning og oplever, at der er betydelig uenighed. Vi taler for en ordning så flest mulig af vores medlemmer fortsat har lyst til at færdes i området. Vi anser både bison og vildsvin for dyr, som vil skabe betydelig utryghed for vores medlemsgruppe.

Udsigtsplatforme ved udvalgte steder giver gode muligheder for at iagttage særlige naturfænomener på behørig afstand. Fx ved et af vådområderne (Maglemosen eller Vandmosen?). Det ville muligvis kunne hindre unødigt slid på området ved at samle besøgende på særlige "tilskuerpladser".

Hegning er nok en nødvendighed og dermed bliver det aktuelt med adgangsveje. Måske skal der ikke være helt så mange som nu? Under alle omstændigheder kunne det være en god idé med tydelig markering af samtlige ind og udgange på en tavle ved hver indgang, således at det er nemt at komme ud igen. Samtidig vil det være hensigtsmæssigt med en kort og klar anvisning til god adfærd inde i hegningen, måske både på tavle og i form af en pjece (måske bare digitalt).

Nationalpark Kongernes Nordsjælland – formand Carl Bruun og sekretariatsleder Marianne Lund Ujvari:

Naturnationalparken er en vigtig del af nationalparken.

Der efterspørges en mere præcis udmelding fra den videnskabelige arbejdsgruppe, om hvad naturnationalparken mere konkret gør for biodiversiteten.

- Nationalparken vil følge arbejdet med naturnationalparken tæt
- Nationalparken bakker op om den politiske præmis for naturnationalparken
- Friluftslivet skal sikres, uden at der gås på kompromis med naturnationalparkens biodiversitetsmæssige formål
- Sikre fokus på kulturhistorien og fortidsminderne i området.

Nationalparkplanen indeholder flere konkrete initiativer, som knytter sig til/støtter op om naturnationalparken. Det gælder eksempelvis omkring formidlingen om hensynsfuld adfærd i naturen og et projekt, som undersøger konflikter mellem friluftsliv og store græssere.

Nationalpark Kongernes Nordsjælland, nationalparkrådet – Ole Caspersen:
Rådet bakker op om sekretariatets og formandens melding ovenfor.

Nationalpark Kongernes Nordsjælland, nationalparkrådet – Andreas Kelager:
Supplerer ovenstående – vigtigt at indarbejde alle relevante forskningsanbefalinger, herunder især dem der hidrører de store planteædere. Der bør være høje ambitioner for den fremadrettede forskning. Det er vigtigt med en god baseline og følgeforskning, både hvad angår biodiversiteten og naturen, men også samfundet og borgerne herunder evt. konflikter/påvirkninger ift. friluftslivet.

Muligheden for allerede nu, at udvide naturnationalparken bør afklares.

Formidling bliver helt afgørende – i Nordsjælland opleves naturformidlingen i dag som underprioriteret ift. kulturformidlingen. Derfor vigtigt at forståelsen for den vilde natur bliver bedre. Måltrettet formidling (podcasts, videoer, guidede ture) – også rettet mod dem, der evt. er bekymrede for mødet med de store græssere.

Der er oplagt mulighed for at højne vilkårene for naturen betragteligt, herunder også kvaliteten af de lokaliteter der er i forringet tilstand. Fokus på hvordan naturnationalpark og nationalpark kan understøtte hinanden gennem samarbejde og samfinansiering.

Rytternes paraplyorganisation i Nordsjælland – Sally Schlichting:

Nordsjællands Paraplyorganisation repræsenterer ca. 2000 ryttere i Nordsjælland, hvoraf de ca. 700 ryttere rider i Gribskov – det bliver til ca. 20.000 årlige rideture. Ca. 37 grusbelagte skovveje/stier bliver heget inde i naturnationalparken. Derfor bliver det vigtigt at sikre, at man kan komme ind og ud og at indgange/låger tilpasses de forskellige brugergrupper. Eksempelvis er færreste farlige for heste.

Af sikkerhedsmæssige årsager ses der et behov for at man kan komme rundt på ydersiden, langs hegningen. Vigtigt at heget ikke kommer til at grænse direkte op mod befærdede veje eller jernbanen.

Hegnet går meget tæt omkring flere af områdets byområder, hvorfor der ønskes større korridorer, således at alle kan færdes trygt i Gribskov uden at skulle ind i indhegningen.

Fokus på valget af græsningsdyr. Grundlæggende bør undgås heste pga. de farlige episoder, der kan opstå både ift. ryttere men også ift. andre mennesker, der vil være i nærheden af episoden. Heste bør ligeledes undgås på grund af sygdomsrisikoen, som kan lukke hele skoven for ryttere. Kvæg af fredelige racer og især neutraliserede dyr bør være i fokus. Vær opmærksom på etikken, der vil være voldsomme reaktioner på evt. misrøgt.

Sponz MTB klub – Jørgen Skourup:

Naturnationalparken er et spændende initiativ. MTB klubbens har pt. ca. 195 medlemmer, som cykler på de eksisterende stier i hele skoven. Det er håbet at der fortsat vil kunne cykles frit på MTB, også i naturnationalparken. Hvis der kommer begrænsninger ift. MTB i naturnationalparken som helhed, bør der indtænkes et anlagt spor, så det stadig var muligt at køre der. Vi ønsker ikke en naturnationalpark i Gribskov som er utilgængelig for cykel-folket

Lokalråd Mårum-Kagerup – Louise Hyldborg Lundstrøm

Daglige, lokale brugere af skoven - meget nysgerrige. Hvordan kommer skoven til at se ud - helt konkrete skovbilleder og ift. fremkommelighed?

Der efterspørges mere tydelige faglige meldinger fra den videnskabelige arbejdsgruppe.

Publikumspresset er øget betydeligt gennem de seneste 10-20 år. En naturnationalpark vil øge det yderligere – det skal der tages højde for. Eksempelvis i form af faciliteter i skoven - flere skraldespande. Opmærksomhed på parkeringsforholdene ved Kagerup Station.

Der ses flere eksempler på at fortidsminderne (især diger) slides af friluftslivet. Derfor er afvejningerne mellem kultur, natur og friluftsb brug vigtige.

De ændringer som naturnationalparken kommer til at give skal monitoreres.

Lokalråd Nødebo – Helle Barker (eftersendt pga. tekniske problemer under mødet)

Nødebo Lokalråd bifalder etableringen af Naturnationalpark Gribskov, og vi glæder os over, at vi som lokalråd indgår i denne projektgruppe.

Nødebo Lokalråd har gennem en længere årrække arbejdet med trafikken gennem Nødebo, som har været stadigt stigende. Vi har derfor en bekymring for, om naturnationalparken vil betyde en stigning i trafikken gennem Nødebo. Mange af os, der bor i Nødebo, har valgt at bosætte os her netop pga. skoven og søen med de muligheder det giver for et rigt friluftsliv. Vi er mange, herunder også børnefamilier, der bruger skoven rigtigt meget til bl.a. løb, vandring, skovture, cykling, ridning mm. Vi kan godt blive bekymrede for vores færden i skoven, hvis der bliver sat domesticerede dyr, såsom heste og kvæg ud til græsning af skoven, da det kan skabe farlige situationer.

Der ville være spændende perspektiver i en naturnationalpark, som omfattede det meste af Gribskov; fra Hillerødvej i sydenden til Frederiksværksvej i nordenden med lukning af Nødebovej/Gillelejevej ved hhv. Skovskolen og Frederiksværksvej og med søen som en naturlig grænse mod øst og Helsingevejen mod vest. Det ville kræve en masse mere hegn og nogle løsninger i forhold til trafikken (udrykningskøretøjer). Måske ren utopi, men det ville give skoven et vældigt løft.

8. Drøftelse om og forslag til anbefalinger og løsninger inden for de fire emner biodiversitet, græsning, dyrevelfærd samt friluftsliv/adgangsforhold.

Tiden var fremskreden på dette tidspunkt, og flere pegede på, at de havde inkluderet deres forslag og anbefalinger i bordrunden.

9. Evt.

10. Opsummering og afrunding ved Naturstyrelsen

Jens Bjerregaard takkede for et godt møde – trods omstændighederne. Han glædede sig til at kunne vise naturnationalparken frem for projektgruppen, når det blev muligt.

I løbet af den kommende måned skal Naturstyrelsen lave den første projektskitse. Projektskitzen sendes ud til de forskellige arbejdsgrupper som grundlag for drøftelse og yderligere inputs på gruppernes næste møde.